

Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19170>

Özet

Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ÇBASDÖ), orijinal adı **Multidimensional Scale of Perceived Social Support (MSPSS)** olan psikometrik araçın Türkçe'ye adaptasyonu çalışmasıdır. Bu ölçek, bireylerin algıladıkları sosyal destek düzeylerini üç temel kaynaktan (Aile, Arkadaş ve Özel Bir Kişi) ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe revize edilmiş formunun faktör yapısı, geçerliliği ve güvenirliği, Türkiye popülasyonu üzerinde yapılan kapsamlı çalışmalarıyla incelenmiştir. Bu adaptasyon, klinik ve araştırma alanlarında algılanan sosyal desteğin çok boyutlu yapısını incelemek için güvenilir bir araç sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Sosyal destek, Algılanan sosyal destek, MSPSS, ÇBASDÖ, Psikometrik araç, Geçerlik, Güvenirlik, Uyarlama.

Yazarlar

Dilek Eker, Haluk Arkar, Halil Yıldız.

Amaç

Bu ölçeğin temel amacı, bireylerin çevrelerinden ne ölçüde destek algıladıklarını güvenilir ve geçerli bir şekilde belirlemektir. Ölçek, tek bir genel destek puanı yerine, desteğin kaynağını (aile, arkadaşlar veya özel bir birey) ayırt ederek sosyal destek kavramının çok boyutlu doğasını yakalayamayan hedefler. Bu sayede araştırmacılar ve klinisyenler, destek eksikliğinin hangi sosyal çevreden kaynaklandığını daha net tespit edebilirler.

ÇBASDÖ, özellikle psikolojik refah, stresle başa çıkma mekanizmaları, depresyon ve anksiyete gibi ruh sağlığı sonuçları üzerindeki koruyucu etkilerini incelemek amacıyla klinik ve araştırma ortamlarında kritik bir değerlendirme aracı olarak kullanılmaktadır. Ölçek, algılanan sosyal destek düzeyinin subjektif deneyimini ölçer.

Yapı

Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği, algılanan sosyal desteği, bireyin kendisine sunulan ilgi, sevgi, bilgi ve yardımın varlığına dair öznel inancı olarak kavramsallaştırır. Ölçek, desteğin niceliğinden ziyade, bireyin bu desteği ne kadar yeterli, erişilebilir ve ulaşılabilir bulduğunu ölçmeye odaklanır.

Ölçeğin psikolojik yapısı, üç farklı ve bağımsız alt boyuta ayrılmıştır. Bu alt boyutlar, desteğin

sa?land??? temel sosyal kaynaklar? temsil eder ve toplamda 12 madde ile de?erlendirilir:

Aile Deste?i: Bireyin ailesinden (anne, baba, e?, karde?ler vb.) ald??? yard?m, rehberlik ve duygusal deste?i ifade eder.

Arkada? Deste?i: Bireyin arkada? çevresine duydu?u güveni ve zor zamanlarda onlardan alabilece?i deste?i kapsar.

Özel Bir ?nsan Deste?i: Aile ve arkada? çevresi d???nda, bireyin sevinç ve kederlerini payla?abilece?i, özel bir ba? kurdu?u önemli bir ki?iden (romantik partner, akraba, kom?u, dan??man vb.) algılanan deste?i yans?t?r.

Geçerlik

Ölçe?in geçerlik çal??malar?, MSPSS'in Türkçe revize edilmi? formunun (ÇBASDÖ) yap?sal olarak sa?lam oldu?unu göstermi?tir. Ölçe?in kavramsal geçerli?ini test etmek amacıyla, benzer yap?lar? ölçe?in di?er ölçeklerle ili?kisi incelenmi?tir.

Üç farklı örnekleme yap?lan korelasyon analizlerinde, ÇBASDÖ'nün Aile ve Arkada? alt ölçekleri ile toplam puan?, kendilerine kar??l?k gelen Algılanan Sosyal Destek Ölçe?i (PSS) alt ölçekleri ile yüksek düzeyde **pozitif korelasyonlar** sergilemi?tir. Bu bulgular, MSPSS'in Aile ve Arkada? alt ölçeklerinin PSS'in e?de?er alt ölçekleri ile benzer kavramlar? ölçtü?ünü kan?tlamakta ve ölçe?in **ölçüt ba??ml? geçerli?ini** güçlü bir ?ekilde desteklemektedir.

Güvenirlik

Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçe?i'nin iç tutarl?l???na dair güvenirlik analizleri, **iç tutarl?l?k** katsay?s?n? hesaplamak için en yayg?n kullan?lan yöntem olan Cronbach alfa yöntemi kullan?larak gerçekleştirilmi?tir. ?ç tutarl?l?k katsay?s?, ölçek maddelerinin ayn? psikolojik yap?y? ne kadar tutarl? bir ?ekilde ölçtü?ünü gösterir.

Genellikle yüksek ç?kan Cronbach alfa de?erleri, ölçe?in hem genel toplam puan düzeyinde hem de üç ayr? alt boyut düzeyinde istikrarl? ve güvenilir ölçümler sa?lad???n? göstermektedir. Bu yüksek iç tutarl?l?k, ÇBASDÖ'nün klinik de?erlendirme ve bilimsel ara?t?rmalarda tutarl? sonuçlar elde etmek için uygun bir araç oldu?unu teyit etmektedir.

Faktör Analizi

ÇBASDÖ'nün Türkçe uyarlama çal??mas?nda, ölçe?in faktör yap?s?n? incelemek için analizler yap?lm???r. Bu analizler, orijinal MSPSS'in çok boyutlu yap?s?n? do?rulam???r. Ölçek, beklenen ?ekilde, algılanan sosyal deste?in kaynaklar?n? temsil eden **üç temel alt boyut** alt?nda toplanan toplam 12 maddeden olumaktadır.

Faktör yükleri, her bir maddenin ilgili alt boyuta güçlü bir şekilde yüklendiğini göstermiştir. Bu üç faktörlü yapı, sosyal desteğin kaynağına göre net bir ayrım sağlar ve bu da ölçeğin yapı geçerliğine önemli katkıda bulunur. Alt boyutlar şunlardır:

Aile Desteği (4 madde)

Arkadaş Desteği (4 madde)

Özel Bir İnsan Desteği (4 madde)

Araç

Test Type: Uyarlama (Adaptation)

Format: 12 maddeden oluşan, bireyin kendi bildirimine dayalı öz-değerlendirme ölçeği.

Language Available: Türkçe

Population Group: Klinik ve genel popülasyonlarda yetişkinler ve ergenler.

Age Group: Çalışmada spesifik yaş aralığı belirtilmemiştir, ancak psikometrik özellikler ergenlikten itibaren kullanıma uygunluğunu göstermektedir.

Population Details: Ölçek, Türkiye'deki çeşitli örneklemeler üzerinde geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılarak revize edilmiştir.

Test Methodology: 7'li Likert tipi derecelendirme sistemi kullanılmaktadır. Yanıt seçenekleri 1 (kesinlikle hayır / kesinlikle katılmıyorum) ile 7 (kesinlikle evet / kesinlikle katılıyorum) arasında değişmektedir.

Anahtar Kelimeler

Sosyal destek kaynakları, Psikometrik özellikler, iç tutarlılık, Ölçek uyarlaması, Aile desteği, Arkadaş desteği, PSS.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilinmiyor.

Affiliation Email addresses: Bilinmiyor.

Correspondence Address: Haluk Arkar, Ege Üniversitesi. İletişim e-postası: haluk.arkar@ege.edu.tr.

Ölçün, Ücret ve Test Yılı?

Ölçeğin Türkçe revize edilmiş formunun adaptasyon çalışması 2001 yılında yayınlanmıştır. Ölçeğin kullanımı için sorumlu yazar Haluk Arkar ile iletişime geçilmesi önerilmektedir. Sorumlu yazarın iletişim bilgisi: haluk.arkar@ege.edu.tr.

Ölçeğin orijinal PDF belgesi şu adresten indirilebilir: cok-boyutlu-algilanan-sosyal-destek-olcegi-toad.pdf. Ayrıca, ölçeğe ait bir bağlantı da mevcuttur: toad.halileksi.net.

Referanslar

Eker, D., Arkar, H. ve Yaldız, H. (2001). Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin gözden geçirilmiş formunun faktör yapısı, geçerlik ve güvenilirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 12(1), 17-25.

Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçek, 3 alt boyut ve 12 maddeden oluşmaktadır. Derecelendirme 7'li Likert tipindedir (1=kesinlikle hayır - 7=kesinlikle evet).

Aile (4 m): Kararlarımı vermede ailem (örneğin, annem, babam, eğim, çocuklarım, kardeşlerim) bana yardımcı olmaya isteklidir.

Arkadaş (4 m): Herkes kötü gittiğinde arkadaşlarıma güvenebilirim.

Özel Bir İnsan (4 m): Ailem ve arkadaşlarımda bulunan ve sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.